

ÑUSTA

Ruth Janette Ruck

ÑUSTA

*Hoe een lama een gezin er
weer bovenop hielp*

Fontaine Uitgevers

Voor mijn lieve schoonzus Jean Mary Horton

De lama

De lama is een soort mottige, wollige geit met een slome
blik en een slungelige hals, als een mislukte schrijver.

Hilaire Belloc

INHOUD

Voorwoord door John Lewis-Stempel	9
1 Naar de heuvels	15
2 Bezoek aan de dierentuin	22
3 De eerste stap	30
4 De Zuid-Amerikaanse schone	41
5 Thuis	52
6 Een spannende tijd	60
7 Wennen	69
8 Addertjes onder het gras?	80
9 Mooy	90
10 Lama thuis	109
11 Jas en slossen	119
12 Lamadrama	128
13 Eerste verjaardag	138
14 Varens en brandewijn	146
15 Begin van het tweede jaar	158
16 Een paar harde feiten	168
17 Meneer Widdle	175
18 De lama onthuld	186
19 Een hete zomer	203
20 Het circus en nog wat wetenschap	219
21 Het derde jaar	233
22 Naar Chester Zoo	241
Dankwoord	255

NAAR DE HEUVELS

‘O, verdorie,’ riep Paul uit. ‘Ze zit weer aan de suiker!’

We stortten ons met zijn drieën op het dier. Ze had haar neus diep in de zilveren suikerpot begraven. Met de snelheid van een stofzuiger verdween de suiker uit de pot. Paul greep de pot en gaf die over de rug van de lama aan mij. Ik zette hem snel in de provisiekast en deed de deur dicht. De lama legde haar oren achterover, zette grote ogen op en trok een lelijk gezicht, alsof ze wilde gaan spugen. Toen boog ze haar kop naar de suiker die op de vloer terechtgekomen was en begon met haar vlugge bovenlippen de laatste korrels op te zuigen. Haar oren gingen weer naar voren.

Er was niet veel ruimte over in onze kleine keuken met ons drieën en de lama. Het dier was nu zo groot dat haar lichaam van de ene kant van de ruimte tot de andere reikte. Haar nek was zo lang dat ze nog net niet bij de bovenste planken kon, waar de suiker, meel, havervlokken en cornflakes inmiddels een veilige haven hadden gevonden.

Toen de lama alle suiker op had, keek ze nog een keer rond om zich ervan te verzekeren dat er verder niets lag wat ze graag lustte en met een zacht toetertje alsof ze dankjewel wilde zeggen stapte ze de keuken uit naar de zitkamer. Even was het stil, dan een ritselend geluid, weer stilte, gevolgd door een gedempte bons. Ik wist zonder dat ik het zag, dat de lama de kamer hiernaast binnen was gegaan en haar speelgoedkist had omgekeerd om te inspecte-

ren of daar nog verse tijdschriften of kranten in lagen. Vervolgens was ze, omdat ze niet in de stemming was om papier te eten, op het voddenkleed gestapt, had haar ballerina-achterpootjes naast elkaar in positie gezet, was eerst op haar rechterknie en vervolgens op de linker geknield, iets opzij gezakt en uiteindelijk met een bonsje neergekomen. Nu lag ze daar, in volle glorie, met haar witte hals rechtop terwijl haar draperieën van zachte, paarsig grijze, bruinig gouden, rossige wol om haar heen tot op het kleed golfd. Haar poten waren zo niet meer te zien en wij noemden dit haar ‘theemuts-houding’. Nu klonk er een ratelend geluid. Ik wist dat ze haar kop snel heen en weer schudde, zodat de lange oren in cirkels rondzwierden – ‘helikopteren’ noemden wij dat. Daarna was het weer stil.

Na de afwas ging ik de zitkamer in om naar haar te kijken. Het heeft iets heel rustgevends om een lama op het haardkleed te zien liggen. Het dier is kalm, waardig en mooi. Je ogen worden er telkens weer naartoe getrokken, naar de lange oren, de kleine kop met de enorme ogen onder een franje van zwarte wimpers, naar de ronding van het in wol gehulde lijf. Ons gezin had ontdekt dat het nog veel fijner was om een lama te hebben dan we van tevoren hadden gedacht.

Dat de lama er was, kwam door een idee van lang geleden. Als kind had ik grote belangstelling voor dieren. We woonden in Nottingham, maar altijd als we de stad uitgingen, kon ik urenlang naar koeien, boerderijpaarden en schapen zitten staren. Na verloop van tijd had ik in onze grote tuin in de stad een hond, een konijn, zes kippen en twee geiten. Ik genoot van deze miniboerderij, maar helemaal genoeg was het niet. Ergens moet nog een notitieblok liggen met een lijstje in kinderlijk handschrift:

Ik wil een pony

Ik wil een koe

Ik wil een schaap

Ik wil een olifant

Ik wil een lama

De olifant-wens is nooit vervuld, maar de andere wensen wel. Vreemd, hoe dromen vaak uiteindelijk uitkomen.

De jaren gingen voorbij en de stedelijke kinderboerderij verhuisde naar Noord-Wales en werd een echte. Dat kwam door een aantal toevallige gebeurtenissen. De Tweede Wereldoorlog eindigde op mijn zeventiende verjaardag. Mijn vader, die bij de National Fire Service had gediend, werd ontslagen. Ik kreeg plotseling een ernstige ziekte die me bijna het leven kostte. Daarna namen mijn ouders me mee op vakantie naar Noord-Wales om te herstellen. Daar hoorden we over een kleine boerderij hoog in de heuvels die voor weinig geld te koop was. Mijn vader was een man die niet goed in het keurslijf van de stadse kostwinner paste, waar hij door omstandigheden tot dan toe in was geperst. Mijn moeder had een avontuurlijke en onvervaarde geest en Fred, onze vroegere nanny, familiegetrouwe en tweede moeder voor mijn zus en mij, was een plattelandsvrouw. Ik wilde heel graag boerin worden.

Het wilde, bedwelmende idee om het boerderijtje te kopen, ons oude leven achter ons te laten en hoog in het heuvelland dieren te gaan houden, klonk opeens verleidelijk, leek opeens mogelijk en werd opeens werkelijkheid. We verkochten ons huis in Nottingham en verhuisden met ons hele hebben en houwen, inclusief geiten, kippen en bijen, naar de boerderij Carneddi in de heuvels aan de voet van Snowdon, met uitzicht op de zee tien kilometer verderop. Het was december 1945.

Het was natuurlijk een krankzinnige onderneming. Dat zei iedereen. We hadden weinig geld en geen ervaring, maar we gingen vol enthousiasme het enorme avontuur aan. Het was in de tijd dat mensen nog niet vaak woorden als 'milieu', 'ecologie' of 'natuurbehoud' in de mond namen. Het concept 'zelfvoorzienend boeren' was zo onbekend dat het ons nauwelijks iets zei. Dat zou

allemaal pas twintig jaar later komen. Maar wij wilden in 1945 een nieuwe start maken en we dachten dat we dat het beste konden doen in de schone lucht van de bergen van Noord-Wales, in de alledaagse praktijk van een oude, traditionele manier van boeren.

In twee eerdere boeken (*Place of Stones* en *Hill Farm Story*) heb ik al het verhaal verteld van onze eerste twintig jaar op Carneddi: hoe we met vallen en opstaan leerden, hoe we zonder elektriciteit en stromend water deden, hoe onze dichtstbijzijnde en enige winkel een kilometer weg was over een steil karrenspoor en door modderige velden. Maar we hadden in die tijd het geluk op onze hand. Land was goedkoop en de productiekosten waren laag, terwijl boerderijproducten redelijk wat opbrachten. We hadden aan weerszijden van de boerderij de beste burens die we ons konden wensen. Ik denk dat ze heel wat afgelachen hebben om ons, maar ze waren altijd even vriendelijk en altijd bereid advies te geven en ons gereedschap en machines te lenen. Zonder hen zou het ons slecht zijn vergaan.

We pikten al doende de fijne kneepjes van het boerenbedrijf op, we leerden schapen hoeden, koeien melken, hooien en gewassen verbouwen op onze paar magere hectares en verrassend genoeg speelden we het klaar om de eindjes aan elkaar te knopen, al was het altijd maar net. Ik ontdekte dat ik hier al mijn dierenliefde kwijt kon en dat ik over het algemeen een redelijk goede veehouder was. De schoonheid van de heuvels in de verschillende seizoenen en weersomstandigheden was een voortdurende bron van inspiratie en zelfs het financieel van de hand in de tand leven bevatte voor mij een zekere opwinding en uitdaging. Het veroorzaakte rimpels in mijn gezicht en grijs in mijn haar, maar de strijd was ook heel stimulerend.

In mijn eerdere boeken heb ik geprobeerd de mooie kleine heuvelboerderij te beschrijven waar we woonden en waar we onze kudde lieten grazen, een stel stamboekkoeien en pony's fokten, kippen en kalkoenen hielden en wat gewassen verbouwden. Ik heb

verteld hoe Paul en ik in 1960 trouwden en in het oude huis van Tŷ Mawr trokken, een paar honderd meter van Carneddi. In 1966 werd onze dochter Ann geboren. Daarna begint het verhaal opnieuw.

Het was heerlijk om een dochttertje te hebben, maar nu werd ons geluk bedreigd door ziekte. Een doof gevoel dat ik al een tijdje had, bleek te worden veroorzaakt door multiple sclerose, een progressieve en ongeneeslijke ziekte. Dit was een verpletterende ontdekking en velde een vonnis over mij dat ik heel moeilijk te dragen vond. Het kon het eind betekenen van twintig jaar werken en dromen. Het is voor een echtgenoot en kind niet fijn om een invalide echtgenote en moeder te hebben, en Carneddi is niet bepaald rolstoelvriendelijk gelegen. Hoe kon ik de schapen hoeden als ik niet kon lopen? Ik bleef de ene voet voor de andere zetten en was blijkbaar een van de gelukkigen die dat konden. Ann was net drie weken oud, toen ik het zicht in één oog verloor. Ik keek met het andere oog en huilde heimelijk bij het vooruitzicht dat ik blind zou worden. Al snel besloot ik dat het beter was me nuttig te maken en me ziek te voelen dan niets te doen en me ook ziek te voelen. Toen ging ik tot mijn grote dankbaarheid sterk vooruit en keerde het gezichtsvermogen in het aangetaste oog grotendeels terug. Het was het begin van een remissieperiode die een paar jaar duurde. Andere dingen zouden achteruit gaan, maar ik deed mijn best ons leven daardoor niet te laten beïnvloeden en we gingen door zo goed als we konden.

Een blijde gebeurtenis waardoor ik de beproevingen van het ziek-zijn vergat, was de geboorte van onze zoon, John Piers, op 29 oktober 1968. Hij was een grote jongen met een grote mond en grote eetlust. Een vriendin, Brenda, kwam na Johns geboorte twee weken bij ons logeren. Zij was vroedvrouw en getrouwd met Brian, de oude vriend die de illustraties voor mijn eerdere boeken had gemaakt. Haar aanwezigheid was van onschatbare waarde en nam alle zorgen en al het geploeter rond een nieuwe baby weg. Ik denk met plezier terug aan de keren dat ik John op Brenda's

schoot zag. In die tijd was hij net een kleine geestelijke in zijn witte nachthemdje. Vaak sputterde hij nog wat na als hij zijn extra flesje te snel had leeggedronken. Dan klopte Brenda hem op zijn rug en vroeg: 'Zaten er botjes in?' Dat was een gelukkige tijd.

Binnen vier jaar zou er nog meer gezinsuitbreiding komen. Pauls zus Jean, die binnen de familie Beenie werd genoemd, werd weduwe en kwam bij ons wonen. Ze kwam in de eerste plaats als antwoord op een kreet om hulp. We hadden allemaal een bijzonder onaangename en kwaadaardige vorm van waterpokken gekregen en herstelden maar langzaam. We hadden dat jaar geen stagiair en raakten zo ver achterop met het werk dat we dat dit seizoen nooit meer konden inhalen. Beenie stroopte haar mouwen op en zorgde dat het allemaal goed kwam. Ze was dol op het boerderijwerk, kon melken, was goed met dieren en wist als geen ander hoe je een huishouden draaiende houdt. Daarna moesten we er niet aan denken om afscheid van haar te nemen. Ze was een godsgeschenk.

We misten Fred heel erg toen zij naar Australië ging en daar met een Australiër trouwde. Ook Betty, onze hardwerkende helper en plaatsvervangend paardenfokster, misten we enorm nadat ze ons had verlaten om te gaan trouwen. De scholieren die soms bij ons kwamen om praktijkervaring op te doen, de 'knechten' zoals wij ze noemden, waren vaak prima, maar te jong om veel verantwoordelijkheid op zich te nemen en te onervaren om van meer dan beperkt nut te zijn. Beenies aanwezigheid was een grote verrijking van ons gezinsleven en gaf ons extra vrijheid.

In het najaar van 1972 nodigden Brenda en Brian ons uit om bij hen in Harrogate te komen logeren. Beenie zei dat ze de boerderij wel een paar dagen in haar eentje draaiende kon houden met de hulp van Jenny, een heel handige ex-knecht, die zou komen logeren. Paul en ik waren in de wolken; we hadden in geen jaren echt vakantie gehad. Ik vond het heerlijk om de kinderen nieuwe dingen te laten zien. De zee, de bergen, de groene velden en al onze

dieren waren voor hen dagelijkse kost; zij waren gefascineerd door treinen, bussen, snelwegen en alles wat bij beschaving hoorde. Ze raakten niet uitgepraat over de luxe van centrale verwarming, vaste vloerbedekking en schone stoepen om over te lopen, want daar waren ze niet aan gewend. Ze verheugden zich erop om het nieuwe dochtertje van tante Brenda te zien, Helen Louise.

We hadden een fijne vakantie. Ik was nooit eerder in Yorkshire geweest en vond het landschap er mooi. Het weer was goed en de bomen waren prachtig in hun herfstkleuren. We gingen naar Fountains Abbey, Bolton Abbey en de Stryd. We gingen naar Grassington en staken via stapstenen de rivier de Wharfe over. We gingen naar Thorpe, waar Paul geboren was, en daarna naar de grotten van Stump Cross. We roeiden op de rivier de Nidd. We gingen naar York en brachten een bezoek aan het mooie museum daar. De kinderen namen voor het eerst van hun leven de roltrap, bij Marks & Spencer. Twee keer gingen we naar de dierentuin van Knaresborough en daar hoort dit verhaal eigenlijk echt te beginnen.

BEZOEK AAN DE DIERENTUIN

Knarborough Zoo was klein en besloeg een hoek van het landgoed Conyngham. Paul, de kinderen en ik gingen er op een zonnige ochtend naartoe, gewapend met een gevulde picknickmand. Voor de poort zagen we een erg tamme goudfazant die geagiteerd heen en weer rende omdat hij de dierentuin weer binnen probeerde te komen. De vogel was duidelijk meer gesteld op zijn thuis daarbinnen dan op de vrijheid in het omringende parklandschap.

Binnen was veel te zien. Je had er de gebruikelijke verzameling dierentuindieren en vogels. Grotere dieren zoals olifanten, giraffen, neushoorns en nijlpaarden waren er niet, maar er waren andere speciale bezienswaardigheden. Hier zagen we de grootste leeuw die op dat moment in gevangenschap leefde, Simba, een schitterend beest dat verschillende keren op televisie te zien was geweest en een hoofdrol had gespeeld in de film *Cleopatra*. Meneer Nyoka, de eigenaar van de dierentuin, stond kennelijk op goede voet met de leeuw, want toen wij daar aankwamen was hij in de kooi bezig melk uit een melkfles in de muil van het beest te gieten. De leeuw dronk de melk met duidelijk genoegen op. Ann en John keken stomverbaasd toe. Zoiets hadden ze nog nooit gezien: man, leeuw en melkfles, samen in een kooi. Er waren die morgen vrijwel geen bezoekers in de dierentuin en meneer Nyoka had tijd om een praatje met ons te maken. Door de tralies heen bespraken we de gewoonten van leeuwen in het algemeen en van

Simba in het bijzonder. Het was duidelijk dat meneer Nyoka veel van leeuwen wist en dat hij een uitstekende showman was.

We zagen ook een enorme netpython die volgens het bordje met zijn 8,35 meter de langste in gevangenschap levende slang was. Dit waren uitzonderlijke schepsels, maar de dierentuin had ook een zekere huiselijkheid, die ik prettig vond. Behalve waar het om echt gevaarlijke dieren ging, waren de afrasteringen tussen bewoners en publiek tamelijk bescheiden. Je kon dicht bij de dieren komen en ze echt goed bekijken. Het geheel had iets van een exotische boerderij en de dieren zagen er gezond uit. We keken toe hoe meneer Nyoka en zijn vrouw ze voederden, de kooien in- en uitliepen met een vriendelijk woord voor de bewoners daarvan, op de rustige en ontspannen manier van mensen die hun huisdieren te eten geven.

Een vriendelijke nijlgau, een grote Afrikaanse antilope, stond over zijn lage hek gebogen en vond het kennelijk fijn om over zijn snuit geaaid te worden terwijl hij bladeren uit onze handen at. Hij deelde zijn verblijf met een kleine os en wat geiten. Eigenlijk rook het in de hele dierentuin naar bok. Ik zag de gieren in het karkas van een doodgeboren kalf pikken en bedacht dat in een wat modernere dierentuin het vlees waarschijnlijk in onherkenbare brokken zou zijn aangeboden om de tere zieltjes van de bezoekers te sparen. Pauwen en parelhoenderen liepen in de paden te pikken. Een husky was met een ketting aan een boom vlakbij vastgemaakt en kwispelde met zijn staart toen we zijn kant op kwamen.

Midden in de dierentuin lag een kraal met een schuurtje en een paar hoge bomen en daar stonden zeven of acht lama's. Rond de kraal was kippengaas gespannen tot ongeveer schouderhoogte en de grond was bedekt met grind. Een paar lama's kwamen naar ons toe en staken hun kop over het hek, kennelijk in ons geïnteresseerd. De kinderen ontdekten al gauw dat lama's van bladeren houden en renden rond om de bladeren op te rapen die in de doorgangen tussen de dierenverblijven waren gevallen. Paul

en ik keken toe. Gefilterd zonlicht viel door de bomen. Er waren nog steeds maar weinig andere bezoekers in de dierentuin en het was er heel vredig. Af en toe krijste een papegaai of klonk luid gegrom van de zwarte panthers om ons eraan te herinneren dat exotische dieren uit andere delen van de wereld in dit beboste stukje Yorkshire woonden.

Ik vond het heel interessant om oog in oog met deze lama's te staan. Eerst deden ze me denken aan schapen, heel grote schapen dan wel, met heel lange poten, een heel lange nek en heel lange oren. Maar nee, ze leken niet op schapen. Hun elegante en waardige manier van doen kwam me uniek voor, net als de expressieve manier waarop ze hun oren gebruikten om hun emoties te tonen. Ze hadden geen gespleten hoeven maar heel kleine voetjes met twee tenen en aan elke teen een zwarte klauw of teennagel. Toen ze hun kop uitstaken om de bladeren aan te pakken, zag ik dat de bovenlip bijna tot aan de neusgaten gespleten was, zodat ze twee kleine grijpklappen hadden om het voedsel mee te hanteren. Ik wist dat lama's tot de kamelenfamilie behoren en oorspronkelijk uit de Andes in Zuid-Amerika komen, waar ze als lastdieren dienen. Ze waren heel anders dan alle andere dieren waarmee ik ooit te maken had gehad. Het was fascinerend om ze van zo dichtbij te bekijken. Natuurlijk had ik vroeger weleens lama's in een dierentuin gezien, maar nooit zo vlak voor me, altijd op een afstand in een grote kraal of op een terrein met een gracht vol water eromheen.

Nu ik naar deze lama's keek, kwam opeens het verlangen naar de oppervlakte, waarmee ik al die jaren geleden 'ik wil een lama' in mijn schrift had geschreven en dat zo lang begraven had gelegen, als een uiteenspattende luchtbel in een vijver. Tegelijk kreeg ik het gevoel dat dit geen belachelijke gril was, maar een praktische mogelijkheid, een openbaring. Ik wist niets van lama's, maar terwijl ik naar deze dieren keek, wist ik zeker dat zo'n dier nuttig zou kunnen zijn op onze boerderij, dat lama's iets heel bijzonders hadden waarvan ik me niet eerder bewust was geweest. Een

stemmetje in mijn hoofd zei duidelijk en overtuigend: 'Ooit nemen we er een,' en er kwam een groot gevoel van blijdschap en opwinding over me. Ik stond daar als in een droom naar de dieren te kijken en besefte dat ik een lama nodig had. 'We nemen er een,' bleef het maar in mijn hoofd klinken.

Het voorraadjie makkelijk te rapen bladeren voor de lama's begon op te raken en de kinderen wilden iets anders gaan bekijken.

'Kom,' zei Paul, 'laten we een kijkje bij de zeeleeuwen gaan nemen.'

Ik ontwaakte uit de droom en liep met de anderen mee naar het zeeleeuwenbad.

'Wat zou jij ervan vinden om zelf een lama te hebben?' vroeg ik. Paul dacht even na.

'Dat zou kunnen,' zei hij, 'maar dan zouden we waarschijnlijk heel goede omheiningen moeten hebben om het beest binnen te houden.'

Dat was een praktische overweging. Paul was degene die met onze omheiningproblemen worstelde, ingestorte muren weer opbouwde en hekwerk en prikkeldraad aanlegde in een poging onze wilde berg-ooien binnen te houden. Lama's zijn twee keer zo groot als schapen en voor een lama zou waarschijnlijk het soort hek nodig zijn dat voor herten wordt gebruikt, al wisten we geen van beiden of een lama kon springen. Maar ik zag dat het idee hem wel beviel. Hij was een bergliefhebber. Hij vond alles wat met bergen te maken had interessant en een lama was een heel gespecialiseerd bergdier.

'Het zijn absoluut mooie dieren,' zei hij.

Toen vroeg ik Ann en John of zij het leuk zouden vinden om een lama te hebben. 'Ja,' zei Ann en 'Ja,' zei John.

Toen we hadden gezien wat er te zien viel, gingen we terug en zeiden tegen Brian en Brenda dat we nu overwogen een lama te nemen. Zij waren misschien wel verbaasd maar ze vonden het allebei een goed idee.

Voordat onze vakantie voorbij was, gingen we nog een keer naar de dierentuin. Weer keek ik een hele tijd naar de lama's en weer kreeg ik het sterke gevoel dat een lama goed voor ons zou zijn. De volgende dag gingen we naar huis, helemaal bijgekomen door deze fijne vakantie en met veel om over na te denken. Nu begonnen we aan onze herfsttaken: aardappels rooien, varens snijden voor de stallen en de jonge ooien die naar de winterstal zouden gaan, bijeendrijven. Het lama-idee zat nog stevig in mijn hoofd geplant en af en toe hadden we het erover. Afgezien van de problemen van het houden van een dier waar we geen enkele ervaring mee hadden, waren er nog twee bijna onoverkomelijke hindernissen: waar koop je als gewone particulier een lama en waar zouden we ooit het geld ervoor vandaan kunnen halen? Lama's waren vast heel duur.

Het eerste wat ons te doen stond was meer over lama's te weten komen, besloot ik. Ik schreef een brief aan de directeur van de dierentuin in Chester om te vragen of er een reden was om geen lama te houden op een boerderij in de heuvels. Het antwoord was heel nuttig. Nee, schreef de directeur, er was niets op tegen om een lama te houden zoals je een paard of een koe zou houden. Het waren toch gedomesticeerde dieren. Maar, voegde hij eraan toe, ze hadden wel de onaangename gewoonte om te spugen. Wij hadden al vaker over dat spugen gehoord en in onze oren klonk dat minder gevaarlijk dan het bijten, schoppen en stoten waartoe onze huidige veestapel in staat was.

'We kunnen altijd nog zo'n bordje zien te krijgen als ze vroeger in de bus hadden,' zei Paul. "'Verboden te spugen. Boete £5.'"

In de vele boeken over dieren die we hadden, was nauwelijks iets over lama's te vinden. Het enige boek waar veel informatie uit te halen viel was deel 2 van *Animated Nature* van Oliver Goldsmith, dat voor het eerst in 1774 was verschenen. Ons exemplaar was in 1815 uitgekomen en was nog van mijn oudoom geweest. Hierin vonden we vier pagina's onder de titel 'Een korte geschiedenis van

de lama'. Het was boeiend leesvoer. Een lama, las ik, 'lijkt op de kameel, niet alleen door zijn natuurlijke zachtaardigheid, maar ook in zijn geschiktheid om te dienen, zijn gelijkmatigheid en geduld [...] net als de kameel doet hij dienst voor het vervoeren van goederen door gebieden die voor andere lastdieren ontoegankelijk zijn; net als de kameel is de lama gehoorzaam aan zijn baas en vaak sterft hij door diens wreedheid, maar verzet hij zich daar nooit tegen.'

'Arme beestjes,' zei ik. 'Als wij er een nemen, zullen we proberen al dat lijden van zijn voorouders goed te maken.'

Ik las dat lama's 'op de hoogste delen van de aardbol leven en schonere lucht nodig lijken te hebben dan waar dieren in lagergelegene gebieden kennelijk genoeg mee nemen.'

'Het is hier niet zo hoog, maar volgens mij vind je nergens op de Britse eilanden zulke schone lucht als de onze,' zei ik.

Ik las dat lama's in 'Potosí en andere provincies van Peru (Potosí ligt nu in Bolivia) de grootste rijkdom vormen van de inheemse bevolking en de Spanjaarden die de dieren houden: hun vlees is uitstekend voedsel; hun haar, of liever wol, kan tot prachtige kleding worden gesponnen en ze zijn in staat om lasten tot een gewicht van honderd kilo volkomen veilig over de ruigste en gevaarlijkste routes te vervoeren [...] het zijn echter geen sterke dieren; na vier of vijf dagen werken moeten ze een dag of twee rusten. Ze worden voornamelijk gebruikt om de rijkdommen van de mijnen in Potosí te dragen en men heeft ons verteld dat meer dan driehonderdduizend van deze dieren dat werk doen.'

Daarop volgde een beschrijving van het uiterlijk van de lama.

'Ik weet zeker dat een lama niet "gespleten hoeven heeft als een os";' zei ik, 'en ik heb zeker geen "soort speerachtig aangesel aan hun achterlijf" gezien, dat "het dier helpt om langs afgronden en ruig terrein te bewegen".'

'Vergeet niet dat dit tweehonderd jaar geleden is geschreven en dat Oliver Goldsmith waarschijnlijk nooit een lama had gezien,' zei Paul.

‘Nou, ik hoop dat dit wél waar is.’ Ik las voor: “Het dier heeft geen verzorging nodig en men hoeft geen kosten te maken voor zijn onderhoud; het is voorzien van een warme bedekking en behoeft dus geen huisvesting; tevreden als het is met groenvoer en gras, wil het geen maïs of hooi als voedsel; het is al even bescheiden in wat het drinkt en is daarin zelfs nog matiger dan de kameel”.

‘Dat klinkt als het ideale dier,’ zei Paul.

‘Hier staat iets over dat spugen,’ zei ik. “De natuur heeft het dier bedeed met zulke grote hoeveelheden speeksel dat het dat bij elke gelegenheid uitspuwt; dit speeksel lijkt het enige aanvalswapen waarmee dit onschadelijke dier zijn ongenoegen kan uiten [...] waarschijnlijk is deze vloeistof absoluut niet pijnlijk, maar de indianen zijn er erg bang voor. Volgens hen is die stof, waar hij ook terechtkomt, zo bitter van aard dat hij ofwel de huid verbrandt of gevaarlijke erupties veroorzaakt.” Hmm, misschien moeten we erachter zien te komen wat het beste zalfje is om op huid te smeren die verbrand is door spuug van een zeer bittere aard!’

Ik was gegrepen door het lama-idee. Van tijd tot tijd had ik het er met mijn moeder over. Zij was in het begin een beetje verbaasd. Ze had er nooit eerder over nagedacht dat je misschien zo’n dier zou kunnen bezitten, maar al snel was ze ervan overtuigd dat een lama niet alleen een mogelijkheid was, maar zelfs een noodzaak. Dat was een van de fijne dingen aan mijn moeder: ze had een heel gezonde kijk op het leven.

Met mijn vader kon ik het houden van een lama nog niet bespreken. Er waren nog te veel vragen. Daar zou hij over gaan piekeren en dan zou hij zich misschien problemen in zijn hoofd halen die er niet waren. We konden het hem het beste vertellen wanneer alle details waren uitgewerkt en er binnenkort een lama zou arriveren. Die aanpak had ik me jaren geleden al eigen gemaakt, voor de komst van de geiten en mijn herdershond in Nottingham. Het werkte soepel. Mijn vader was een groot dierenliefhebber en ik was

er vrij zeker van dat hij verrukt zou zijn over een lama wanneer hij die zag.

Dat was anders met mijn zus Mary. Haar kon ik over onze lama-plannen vertellen en alle lamafoto's laten zien die ik te pakken kon krijgen. Lamaplannen en dagdromen betekenden voor haar een prettige manier om even aan het sombere heden te ontkomen. Ze had een bijzondere carrière als lerares achter de rug en had in de schoolvakanties altijd van het leven op Carneddi genoten. Toen werd ze ziek. Ze ging van de ene specialist naar de andere, maar de oorzaak van haar ziekte werd pas gevonden toen het al te laat was. Ze bleek een grote tumor in haar hersens te hebben die daar al jarenlang groeide. Ze ging naar Manchester voor een hersenoperatie, samen met onze moeder, en bleef daar acht maanden. Nu was ze weer thuis. Alles wat in dit late stadium voor haar gedaan kon worden, was gedaan. Ze was heel ziek. Door de pijn, duizeligheid en misselijkheid kon ze niet goed lezen, schrijven, lopen of eten, al was haar aanzienlijke intelligentie even scherp als altijd. Een van de weinige dingen waarvan ze kon genieten, voor zover ze ergens van kon genieten, waren de korte wandelingetjes die ze maakte, ondersteund door onze moeder of door mij. Dan liepen we langzaam een stukje van zo'n honderd meter vanaf Carneddi over een pad tot we een bank of steen tegenkwamen om op te gaan zitten uitrusten. We leerden elke comfortabele zitplaats die gemakkelijk vanuit het huis te bereiken was kennen. Hier keken we dan naar het mooie uitzicht op de bergen om ons heen en praatten we over prettige onderwerpen, zoals de tuin of het houden van een lama. Als we dan langzaam weer naar huis liepen, waren Mary's problemen niet opgelost, maar misschien wel een klein beetje verlicht voor weer een dag.